

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ
з дисципліни
“ТЕХНОЛОГІЇ МЕДИКО-ПСИХОЛОГІЧНИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ”
(для магістрів)**

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2009

Підготовлено доцентом кафедри медичної психології та психокорекції
Т. М. Вакуліч

Затверджено на засіданні кафедри медичної психології та психокорекції
(протокол № 22 від 16.04.08)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Вакуліч Т. М. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни “Технології медико-психологічних досліджень” (для магістрів). — К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2009. — 28 с.

Методична розробка містить пояснювальну записку, рекомендації до написання реферату, теми рефератів, вказівки щодо організації та форм самостійної роботи студентів, тематичний план дисципліни, перелік питань та завдань для самостійної роботи, рекомендації до виконання контрольної роботи, теми контрольних робіт, тестові завдання, критерії оцінювання знань студентів та список літератури.

- © Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2009
- © ДП «Видавничий дім «Персонал», 2009

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна дисципліна “Технології медико-психологічних досліджень” є складовою програми професійної підготовки спеціалістів, які навчаються в МАУП.

Програма курсу спрямована на формування у студента цілісного розуміння підходів до здійснення медико-психологічних досліджень, взаємозв'язків і відмінностей під час практичного користування методами медичної психології.

У програмі дисципліни викладено загальні поняття та положення технологій медико-психологічних досліджень, методичні та методологічні підходи до здійснення досліджень, виокремлено фактори, що впливають на цей процес. У програмі курсу розглянуто технологічні особливості медико-психологічних досліджень у різних галузях медичної психології. Приділено увагу методам та структурам технологічних процесів різних видів медико-психологічних досліджень, висвітлено окремі види технологій.

Навчальна програма дисципліни “Технології медико-психологічних досліджень” поєднує знання з різних сфер медичної психології. Для успішного засвоєння навчального курсу слід дотримуватись вимог та рекомендацій, викладених в організаційно-методичних матеріалах МАУП. Основними навчально-методичними посібниками з курсу “Технології медико-психологічних досліджень” є видання, наведені у списку літератури.

Повноцінне оволодіння навчальним матеріалом передбачає систематичну самостійну роботу студентів для закріплення знань. Послідовність і зміст розділів, визначених навчальною програмою, забезпечують цілісність лекційного і практичного засвоєння матеріалу.

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ФОРМИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Самостійна робота студентів з дисципліни “Технології медико-психологічних досліджень” потребує наявності глибокої та стійкої мотивації, яка визначається необхідністю ефективної професійної діяльності.

Активізація самостійної роботи може бути забезпечена:

- участю у творчій діяльності;
- використанням у навчальному процесі активних методів навчання;

- мотивуючими факторами контролю знань (рейтингова та накопичувальна системи оцінювання знань);
- необхідністю обов'язкового виконання індивідуальних завдань;
- розширенням обсягу знань з дисципліни за рахунок опрацювання додаткової літератури.

Основне завдання організації самостійної роботи — навчити студентів свідомо працювати не тільки з навчальним матеріалом, а й з науковою інформацією, закласти основи самоорганізації та самовиховання, сформувати уміння та навички постійно підвищувати свою кваліфікацію.

Для забезпечення самостійної роботи необхідна єдність її взаємопов'язаних форм: аудиторної роботи; позааудиторної пошуково-аналітичної роботи; творчої наукової роботи.

Аудиторна самостійна робота реалізується у процесі лекційних, практичних і семінарських занять.

Так, під час практичного заняття студенти детально аналізують фактори, що впливають на процес здійснення медико-психологічних досліджень, технологічні особливості їх виконання у різних галузях медичної психології, методи та структурні технологічні процеси різних видів медико-психологічних досліджень.

У процесі практичних занять відбувається перевірка засвоєння здобутих знань шляхом застосування попередньо підготовленого методичного матеріалу — тестів для виявлення ступеня опанування студентами необхідних теоретичних і практичних положень. Крім того, застосовуються такі форми аудиторної діяльності, як опитування, аналіз типових помилок, дискусії, семінари, рефлексійний аналіз розуміння матеріалу тощо. Підготовка до таких занять потребує ґрунтовної теоретичної і практичної самостійної роботи студентів.

На семінарах обговорюються попередньо визначені питання, до яких студенти готують тези виступів, реферати. При проведенні семінарів виявляються:

- уміння студентів аналізувати навчальний матеріал;
- здатність формулювати та відстоювати свою позицію;
- активність;
- можливість науково мислити;
- навички самостійної роботи з літературою, першоджерелами з дисципліни та методикою їх опрацювання;
- якість написання рефератів тощо.

Дискусії дають змогу виявити індивідуальні особливості розуміння обговорюваного питання, навчитись у творчій суперечці визначати істину, встановлювати особисті і спільні погляди. У ході дискусії

студенти збагачують зміст вже відомого матеріалу, впорядковують і закріплюють його.

Форми проведення семінарів і дискусій можуть бути такі:

- запитання і відповіді з коментарями;
- розгорнуті бесіди;
- дискусії за принципом “круглий стіл”;
- обговорення письмових рефератів студентів та їх оцінювання;
- вирішення проблемних питань та розгляд конкретних ситуацій;
- в режимі “мозкова атака” або у формі “потоків ідей”;
- “майстер-класи”.

Пошаудиторна робота має пошуково-аналітичний і науковий характер. Запитання, які виникають у студентів в процесі самостійної роботи, сприяють мисленню, формуванню умінь та навичок. Завдання для самостійної роботи поглиблюють та закріплюють знання і вміння, які студенти отримують на лекціях та практичних заняттях. Доцільними при вивченні дисципліни є такі форми самостійної роботи:

- пошук та огляд наукових джерел за заданою проблематикою;
- підготовка рефератів;
- формулювання понять;
- відповідальне виконання домашніх завдань;
- ретельна підготовка до семінарських занять і дискусій різних видів тощо.

Особливої уваги при самостійному опрацюванні зазначеної в навчально-тематичному плані тематики потребують розділи, за якими не читаються лекції.

Під час самостійної роботи студенти мають оволодіти вміннями та навичками:

- організації самостійної навчальної діяльності;
- самостійної роботи в бібліотеці з каталогами;
- праці з навчальною, навчально-методичною, науковою, науково-популярною літературою;
- конспектування літературних джерел;
- роботи з довідковою літературою;
- опрацювання статистичної інформації.

Кожен студент повинен вміти раціонально організувати свою навчальну діяльність. Важливим є вміння скласти план своєї роботи,

чітко визначити її послідовність. Необхідно, щоб план був реальним і його виконання дало плідні наслідки.

Для успішної самостійної роботи значну частину часу студент має працювати в бібліотеці. Потрібно зрозуміти сутність складання алфавітного й тематичного каталогів, вміти швидко знаходити в них необхідну літературу, знати особливості бібліографічного шифрування. Для плідної роботи з літературними джерелами студентові корисно скласти власну бібліографію, заповнюючи бібліографічні картки на необхідні книги, брошури або статті. Для роботи у провідних бібліотеках Києва студент повинен знати їх структуру, спеціалізацію окремих підрозділів, вміти користуватися різноманітними каталогами, правильно заповнювати бланки вимог на літературу тощо.

Відібрана для самостійного опрацювання література може бути різною як за обсягом наукових даних, так і за характером їх викладу. Потрібно відібрати необхідний для опрацювання матеріал (глави, розділи, підрозділи тощо), а також розсортувати його за важливістю (для детального вивчення і ознайомлення). Процес читання має відбуватися повільно, вдумливо, до незрозумілих питань слід обов'язково повертатися, наводити додаткові довідки, щоб зрозуміти сутність думки автора. Значення незнайомих термінів слід одразу ж з'ясувати за тлумачними словниками, енциклопедіями або спеціалізованими довідниками.

Під час роботи з літературою корисно робити на окремих аркушах паперу виписки найважливіших думок, формулювань, висловів із зазначенням автора, джерела, сторінок і абзаців. Для кращого засвоєння матеріалу, розвитку творчого мислення основний зміст прочитаного доцільно формулювати у вигляді тез. Конспект є стислим викладом основної сутності опрацьованого літературного матеріалу. Він має бути стислим, змістовним і записаним своїми словами і формулюваннями. Класичні визначення, оригінальні думки, вислови слід записувати повністю з посиланнями на автора, джерело і сторінку. У процесі конспектування важливо дотримуватися логічного зв'язку окремих складників тексту. У конспекті корисно підкреслювати найважливіші теоретичні положення, визначення, висновки і робити помітки на полях. Систематичне конспектування опрацьованого матеріалу дисциплінує розум, відпрацьовує вміння формулювати свої думки в короткій змістовній формі, сприяє кращому засвоєнню навчального матеріалу.

Для цілісного уявлення про навчальну дисципліну “Технології медико-психологічних досліджень” студентові необхідно користува-

тися довідковою літературою: енциклопедіями, енциклопедичними словниками, галузевими довідниками тощо.

Вивчення курсу “Технології медико-психологічних досліджень” супроводжується складанням схем, графіків, таблиць та їх подальшим аналізом. Схеми, які складаються студентами, повинні бути наочними, змістовними, логічно обґрунтованими. Великий обсяг цифрової, медичної чи психологічної інформації доцільно зводити у таблиці, це впорядковує дані, робить їх зручнішими для сприйняття.

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ “ТЕХНОЛОГІЇ МЕДИКО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ”

Змістовий модуль I. Основні терміни технологій медико-психологічних досліджень

Тема 1. Загальні поняття та положення технологій медико-психологічних досліджень

Питання для самостійного опрацювання

1. Оцінка особистісної спрямованості.
2. Технологія комп'ютерного обстеження.
3. Технологія лабораторного дослідження.
4. Технологія інструментального дослідження.

Завдання для самостійної роботи

Охарактеризуйте технологію медичного (клінічного) дослідження.

Література [1; 4; 9; 11; 13; 14; 16; 18; 19]

Тема 2. Програма медико-психологічного дослідження

Питання для самостійного опрацювання

1. Використання основних принципів професійної етики та деонтології під час досліджень.
2. Роль темпорального фактора у здійсненні медичних і психологічних досліджень.
3. Урахування впливу особливостей патологічних процесів на виконання та результат медико-психологічних досліджень.
4. Вплив факторів “зовнішнього середовища” на здійснення медико-психологічних досліджень.

Завдання для самостійної роботи

Охарактеризуйте причини виникнення типових помилок під час здійснення психодіагностичних досліджень.

Література [1– 5; 7; 9; 12; 16; 19]

Змістовий модуль II. Поняття про метод і методологію наукового медико-психологічного дослідження

Тема 3. Вибірковий метод у медико-психологічному дослідженні

Питання для самостійного опрацювання

1. Теоретична та емпірична типологізація.
2. Групування, побудова і аналіз графіків.
3. Перевірка гіпотез.
4. Формування і аналіз підмасивів даних.

Завдання для самостійної роботи

Охарактеризуйте процес інтерпретації та узагальнення даних медико-психологічного дослідження.

Література [1; 3; 6; 9; 12; 16; 19]

Тема 4. Методи медико-психологічних досліджень

Питання для самостійного опрацювання

1. Комплексне застосування різних статистичних методів з метою підвищення надійності висновків.
2. Види програмного забезпечення ЕОМ для аналізу психологічної інформації.
3. Формування робочих масивів анкет та інших документів дослідження.
4. Кодування та підготовка документів для введення інформації в ЕОМ.

Завдання для самостійної роботи

Охарактеризуйте контент-аналіз відповідей на відкриті та напіввідкриті питання.

Література [9; 14; 17; 19; 20]

Тема 5. Методичні та методологічні підходи до медико-психологічних досліджень

Питання для самостійного опрацювання

1. Поняття про метод і методологію наукового медико-психологічного дослідження.
2. Методичні підходи до вивчення людини як об'єкта медико-психологічного дослідження.
3. Характеристика феноменологічного підходу у психології.

4. Емпіричність природи медико-психологічних досліджень.

Завдання для самостійної роботи

Охарактеризуйте поняття сенсibilізованих проб у медичній психології.

Література [4; 10; 12; 15; 19; 20]

Змістовий модуль III. Психосоматичні та соматопсихічні розлади. Психогігієна та психопрофілактика

Тема 6. Структура технологічного процесу психодіагностичних процедур

Питання для самостійного опрацювання

1. Стратегії розроблення діагностичних засобів з погляду змістовних підходів.
2. Принципи конструювання психодіагностичних методик.
3. Проблема адаптації іншомовних тестів і методик.
4. Етапи психодіагностичного дослідження.

Завдання для самостійної роботи

Охарактеризуйте алгоритм побудови висновку.

Література [2; 6; 7; 9; 12; 18; 20]

Тема 7. Технологія медико-психологічного експерименту

Питання для самостійного опрацювання

1. Поняття про гіпотезу в науковому дослідженні психіки.
2. Етапи експериментального дослідження психіки.
3. Планування експерименту.
4. Експериментальні та контрольні групи.

Завдання для самостійної роботи

Охарактеризуйте методи статистичної обробки кількісних даних.

Література [3; 5; 8; 10; 15; 16; 20]

Тема 8. Надійність вимірювання первинної інформації

Питання для самостійного опрацювання

1. Методи дослідження відчуттів і сприйняття.
2. Методи дослідження пам'яті.
3. Методи дослідження уваги.

4. Методи дослідження емоцій.
5. Методи дослідження мислення.
6. Методика клініко-психологічного дослідження.

Завдання для самостійної роботи

Охарактеризуйте особливості проєктивних методів та складність їх інтерпретації.

Література [6; 9; 14; 15; 18]

Тема 9. Аналіз і узагальнення результатів медико-психологічного дослідження

Питання для самостійного опрацювання

1. Загальні принципи побудови вибіркової сукупності: районування, стратифікації, кластеризації, типовості та квот.
2. Основні якості вибірки (репрезентативність, надійність та валідність), що дають змогу моделювати характеристики генеральної сукупності, значущі щодо медико-психологічного дослідження.
3. Основні типи вибірки, побудовані методом імовірності відбору.
4. Залежність обсягів вибірки від імовірної частоти появи досліджуваних ознак.

Завдання для самостійної роботи

Охарактеризуйте незмішуваність, обґрунтованість, ефективність, переконливість оцінок генеральної сукупності за результатами вибіркового дослідження.

Література [3; 4; 6; 13]

Тема 10. Фактори, що впливають на медико-психологічні дослідження

Питання для самостійного опрацювання

1. Обґрунтування мети і вимоги до формулювання основних та додаткових завдань.
2. Системний аналіз об'єкта і предмета, роль у дослідженні ідеалізованого об'єкта.
3. Класифікація чинників у системному аналізі об'єкта.
4. Обґрунтування вибору методів дослідження та інструментарію, їх характеристика.

Завдання для самостійної роботи

Охарактеризуйте типові помилки, що виникають під час складання програми соціологічного дослідження.

Література [1; 2; 5; 13; 15; 18; 19]

Тема 11. Окремі види технологій медико-психологічних досліджень

Питання для самостійного опрацювання

1. Принципи побудови медико-психологічного дослідження.
2. Класифікація методів медико-психологічних досліджень.
3. Методи медико-психологічного дослідження: функціональна диференціація.
4. Прогностичні та клінічні методи тестування.

Завдання для самостійної роботи

Охарактеризуйте лонгітюдний та генетико-моделюючий методи.

Література [2; 5; 7; 11; 17; 20]

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО НАПИСАННЯ РЕФЕРАТУ

Реферат (лат. *referre* — доповідати, повідомляти) — це підсумок вивчення студентами як окремої теми, так і дисципліни в цілому.

Обсяг реферату визначається специфікою досліджуваного питання і змістом матеріалів (документів), їх науковою цінністю та практичним значенням. Оптимальний обсяг реферату — 10–15 сторінок. Реферат має відповідати вимогам до оформлення рукопису кваліфікаційної роботи: вступ і висновки в сумі не повинні перевищувати 20 % від її загального обсягу; текст друкується через 1,5 інтервала на одній сторінці стандартного аркуша з такими полями: ліве — 30 мм, праве — 15 мм, верхнє — 20 мм, нижнє — 20 мм; всі сторінки нумеруються: загальна нумерація починається з титульного листа, проте порядковий номер на ньому не ставиться.

На титульному аркуші реферату вказуються: офіційна назва навчального закладу, інститут і кафедра; прізвище та ініціали автора (абрєвіатура навчальної групи); повна назва теми; прізвище та ініціали наукового керівника, його науковий ступінь і вчене звання; місто, де знаходиться навчальний заклад, та рік написання реферату. Після титульного аркуша подається зміст реферату з точною назвою кожного розділу (параграфа) і вказуванням його сторінок.

Список використаних джерел складається з дотриманням загально-новизнаних вимог до робіт, що готуються до друку. До нього мають бути внесені лише безпосередньо використані в рефераті праці в алфавітному порядку авторів. Монографії і збірники, що не мають на титульному аркуші прізвища автора (авторів), вносять до загального списку за алфавітним розміщенням заголовка.

Тема реферату — це не просто повторення засвоєного матеріалу лекції або семінарського заняття. Вона повинна бути самостійним розробленням проблеми, достатньо чітко окресленої від інших. Неприпустиме поєднання кількох проблем або, навпаки, штучне виокремлення певної частини єдиного питання.

Важливими критеріями при доборі теми реферату є її актуальність, широка джерельна база, наявність необхідного фактичного матеріалу, а також достатнє її висвітлення в науково-методичній літературі, що передбачає, в першу чергу, ознайомлення із загальною концепцією автора праці та його висновками.

Структура реферату: титульний аркуш; зміст (план); вступ; розділи (які часто поділяються на параграфи); висновки; список використаних джерел; додатки (у яких наводяться таблиці, схеми, діаграми тощо); перелік умовних позначень.

У вступі до реферату обґрунтовується актуальність теми, її особливості, значущість з огляду на розвиток науки та практики або науково-методичної діяльності у сфері освіти. У вступі необхідно подати аналіз використаних джерел, назвавши при цьому авторів, які вивчали саме цю тематику, визначити сутність основних чинників, що вплинули та розвиток досліджуваного явища або процесу, на недостатньо досліджені питання, з'ясувавши причини їх слабкої аргументації.

Основну частину реферату становить кілька розділів (що можуть бути розбиті на параграфи), логічно поєднані між собою.

Виклад матеріалу в рефераті має бути логічним, послідовним, без повторень. Слід використовувати синтаксичні конструкції, характерні для стилю наукових документів, уникати складних граматичних зворотів, незвичних термінів і символів або пояснювати їх відразу, при першому згадуванні в тексті. Терміни, окремі слова і словосполучення можна замінювати аббревіатурами і сприйнятливими текстовими скороченнями, значення яких зрозуміле з контексту.

Неприпустимо використовувати цитати без посилання на автора. При цитуванні будь-якого фрагмента джерела неприпустимі неточності. Взагалі, цитатами не слід зловживати. Якщо якийсь важливий

документ потребує наведення в тексті в повному обсязі, то краще виставити його в додатки.

У рефераті необхідно визначити і викласти основні тенденції дослідження, підтвердити їх найтипівішими прикладами, відобразити сучасні ідеї та гіпотези, методики та методичні підходи до вивчення проблеми. Доцільно зупинитися на якомусь дискусійному моменті й спробувати проаналізувати позиції сторін, приєднавшись до однієї з них, чи висловити власну думку щодо певної проблеми та визначити перспективи її вирішення.

Кожен розділ реферату має завершуватись короткими висновками, чіткими і лаконічними, де узагальнено оцінки та практичні рекомендації. Можна стисло вказати на перспективи подальшого дослідження даної проблеми.

Реферат оцінюється за такими критеріями: актуальність; наукова та практична цінність; глибина розкриття теми, вирішення поставлених завдань; повнота використання рекомендованої літератури; обґрунтування висновків; грамотність; стиль викладу; оформлення реферату; обсяг виконаної роботи; завершеність дослідження.

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

1. Організація і здійснення медико-психологічного дослідження.
2. Теоретико-методологічні підходи до вивчення медико-психологічних явищ.
3. Інформаційно-комп'ютерні та програмні технології збирання, оброблення та збереження медико-психологічної інформації.
4. Спостереження як метод медико-психологічних досліджень: їх зміст, класифікація, специфіка, переваги та недоліки.
5. Опитування як психологічна технологія медико-психологічних досліджень: форми; репрезентативність; вимоги до психологічних питань; теоретична, емпірична та операційна інтерпретація проблеми дослідження.
6. Групове тестування і соціометрія як технології дослідження проблем малих груп.
7. Вимірювання медико-психологічних змінних і методи їх аналізу (вибірковий, кореляційний, факторний, кластерний).
8. Процедура та основні характеристики психологічного експерименту.
9. Структура та логіка медико-психологічного дослідження.
10. Методи дослідження пізнавальних психічних процесів.
11. Методи вивчення емоційно-вольової сфери.

12. Методи діагностики психічних станів особи.
13. Технологія комп'ютерного обстеження.
14. Технологія лабораторного дослідження.
15. Технологія інструментального дослідження.
16. Технологія медичного (клінічного) дослідження.
17. Причини виникнення типових помилок під час психодіагностичних досліджень.
18. Класифікація медико-психологічних досліджень з погляду сфери застосування.
19. Використання основних принципів професійної етики під час медико-психологічних досліджень.
20. Технологія експертних оцінок.
21. Емпіричність природи медико-психологічних досліджень.
22. Роль темпорального фактора у медичних і психологічних дослідженнях.
23. Використання групових методів роботи в психодіагностиці.
24. Урахування впливу особливостей патологічних процесів на проведення та результат медико-психологічних досліджень.
25. Психологічні методи медико-психологічних досліджень.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

1. Функції програми в медико-психологічному дослідженні.
2. Структура програми медико-психологічного дослідження.
3. Об'єкт і предмет дослідження.
4. Системний аналіз об'єкта дослідження.
5. Гіпотетичний аналіз об'єкта дослідження.
6. Інтерпретація понять та її різновиди.
7. Робочий план та сітковий графік дослідження.
8. Типові помилки в розробленні програми.
9. Класифікація методів медико-психологічного дослідження.
10. Аналіз генеральної сукупності та процедури побудови її моделі.
11. Основні поняття вибіркового методу.
12. Якість вибірки та її забезпечення.
13. Основні типи вибірки, переваги й недоліки кожного.
14. Види похибок вибірки, їх оцінка.
15. Основні терміни. Визначення методу, методології, технології.
16. Причини виникнення типових помилок під час психодіагностичних досліджень.

17. Поняття технології медико-психологічних досліджень.
18. Класифікація медико-психологічних досліджень з погляду сфери застосування.
19. Зв'язок психодіагностики з іншими науками та галузями психології.
20. Використання основних принципів професійної етики під час медико-психологічних досліджень.
21. Етапи психодіагностичного дослідження.
22. Особливості методу комплексної діагностики.
23. Структура програми, етапи і процедури розробки, нормативні вимоги до неї.
24. Гіпотеза, її види. Функції гіпотези.
25. Нормативні вимоги до обґрунтування і перевірки гіпотез. Інтерпретація понять, її види.
26. Обґрунтування вибору методів дослідження та інструментарію, їх характеристика.
27. Робочий план і процедури розробки.
28. Типові помилки, що виникають під час складання програми соціологічного дослідження.
29. Основні поняття вибіркового методу.
30. Одиниці вибору та спостереження.
31. Загальні принципи побудови вибіркової сукупності: районування, стратифікації, кластеризації, типовості та квот.
32. Основні якості вибірки (репрезентативність, надійність та валідність), що дають змогу моделювати характеристики генеральної сукупності, значущі з погляду медико-психологічного дослідження.
33. Програмні вимоги до вибірки, сутність залежності вибіркової сукупності від об'єкта, предмета, мети та завдань дослідження.
34. Види похибок вибірки, їх оцінка.
35. Проблема надійності вимірювання медико-психологічних характеристик. Комплексне застосування різних статистичних методів з метою підвищення надійності висновків.
36. Види програмного забезпечення ЕОМ для аналізу психологічної інформації.
37. Кодування та підготовка документів для введення інформації в ЕОМ.
38. Мета, завдання та рівні аналізу в медико-психологічному дослідженні.

39. Методологічні вимоги до здійснення аналізу.
40. Вибір конкретних процедур та методів математико-статистичної обробки.
41. Групування, побудова і аналіз графіків.
42. Роль спеціальних медико-психологічних теорій у поясненні одержаних результатів.
43. Види підсумкових документів медико-психологічних досліджень.
44. Структура наукового звіту за результатами медико-психологічного дослідження.
45. Професійні вимоги до фахівця, який здійснює дослідження.
46. Використання основних принципів професійної етики та деонтології під час здійснення досліджень.
47. Роль темпорального фактора у здійсненні медичних і психологічних досліджень.
48. Урахування впливу особливостей патологічних процесів на здійснення та результат медико-психологічних досліджень.
49. Вплив факторів “зовнішнього середовища” на медико-психологічні дослідження.
50. Принципи й можливості застосування спостереження в психодіагностиці.
51. Переваги та недоліки наукового спостереження.
52. Спостереження в медичній практиці.
53. Особливості усного опитування.
54. Вимоги до умов проведення інтерв'ю.
55. Анкетування, вимоги до складання анкет.
56. Загальна характеристика методів психодіагностики.
57. Класифікація методів психодіагностики.
58. Тести в системі психодіагностичних методів.
59. Принципи конструювання психодіагностичних методик.
60. Графічне зображення результатів психодіагностичних досліджень.
61. Загальні вимоги до процесу дослідження.
62. Підготовка умов, стимульного матеріалу, інструкцій, протоколів, бланків для здійснення дослідження.
63. Методи дослідження відчуттів і сприйняття.
64. Дослідження зорового і слухового сприйняття.
65. Методи дослідження пам'яті.
66. Методи дослідження уваги.

67. Методи дослідження емоцій.
68. Методи дослідження мислення.
69. Дослідження мотиваційного компоненту мислення.
70. Дослідження інтелекту.
71. Психологічні проблеми дослідження особистості в клініці.
72. Клініко-психологічне дослідження особистості.
73. Психологічний анамнез, його відмінність від медичного.
74. Методи дослідження тривожності.
75. Методи діагностики психологічних складових темпераменту.
76. Дослідження спрямованості особи.
77. Психодіагностика мотивації.
78. Проблема діагностики здібностей.
79. Діагностика міжособистісних відносин.
80. Поняття про метод і методологію наукового медико-психологічного дослідження.
81. Робоча гіпотеза, її побудова та обґрунтування.
82. Структура та особливості патопсихологічного методу.
83. Поняття “сенсibiлізовані проби” у медичній психології.
84. Методи оцінки та вимірювання отриманих результатів.
85. Поняття й значення лонгітюдних досліджень.
86. Особливості дослідження порушень психічних процесів у дітей.
87. Особливості дослідження порушень психічних процесів у дорослих.
88. Особливості методичного підходу до вивчення актуальних психопатологічних станів пацієнтів.
89. Напрями, структура та особливості нейропсихологічних методів дослідження.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. За темою свого дослідження розробити план науково-дослідних робіт та сітковий графік їх виконання.
2. Підібрати та опрацювати літературу, потрібну для написання дослідження.
3. Скласти схему структури програми медико-психологічного дослідження за обраною темою.
4. Визначити об’єкт і предмет свого дослідження, проаналізувати чинники, що формують визначені об’єкт і предмет.

5. Визначити мету і сформулювати завдання медико-психологічного дослідження за обраною темою.
6. Здійснити гіпотетичний аналіз досліджуваного явища, сформулювати гіпотези дослідження.
7. Визначити основні поняття, які можна використати в розробленні основних елементів програми та здійснити їх теоретичну інтерпретацію.
8. Обґрунтувати методи дослідження та охарактеризувати інструментарій.
9. Оформити текст програми дослідження і подати на рецензування та обговорення однокурсниками на лабораторному занятті.
10. Розробити проекти констатувального та формувального експериментів.
11. Обґрунтувати можливість і необхідність здійснення медико-психологічного експерименту для дослідження обраної теми.
12. Вирізнити незалежні та залежні змінні в експерименті за обраною темою.
13. Для обраної теми дослідження скласти моделі груп, з яких передбачається відібрати експериментальні та контрольні групи. Зробити їх вибір і обґрунтувати його.
14. Визначити методичний інструментарій, з допомогою якого ЕОМ повинна розрахувати таблиці двомірного поділу, графіки та діаграми.
15. Обґрунтувати структуру наукового звіту за результатами медико-психологічного дослідження.

ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Навчальним планом дисципліни “Технології медико-психологічних досліджень” передбачено контроль засвоєння знань у вигляді виконання контрольної роботи реферативного типу.

Мета контрольної роботи – виявити ступінь засвоєння студентами основних положень технологій медико-психологічних досліджень, методичних і методологічних підходів до вивчення факторів, що справляють вплив на застосування певних методів і структур у різних видах медико-психологічних досліджень.

Тему контрольної роботи визначає викладач.

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Причини виникнення типових помилок під час психодіагностичних досліджень.
2. Класифікація медико-психологічних досліджень з погляду сфери застосування.
3. Використання основних принципів професійної етики під час медико-психологічних досліджень.
4. Методичні підходи до вивчення людини як об'єкта медико-психологічних досліджень.
5. Характеристика феноменологічного підходу в психології.
6. Емпіричність природи медико-психологічних досліджень.
7. Роль темпорального фактора у медичних і психологічних дослідженнях.
8. Використання групових методів роботи у психодіагностиці.
9. Врахування впливу особливостей патологічних процесів на здійснення та результат медико-психологічних досліджень.
10. Вплив факторів “зовнішнього середовища” на медико-психологічні дослідження.
11. Психологічні методи медико-психологічних досліджень.
12. Математичні і статистичні методи збирання та аналізу медико-психологічної інформації.
13. Організація і здійснення медико-психологічного дослідження.
14. Теоретико-методологічні підходи до вивчення медико-психологічних явищ.
15. Інформаційно-комп'ютерні та програмні технології збирання, оброблення та збереження медико-психологічної інформації.
16. Спостереження як метод медико-психологічних досліджень: зміст, класифікація, специфіка, переваги та недоліки.
17. Опитування як психологічна технологія медико-психологічних досліджень: форми; репрезентативність; вимоги до психологічних питань; теоретична, емпірична та операційна інтерпретація проблеми дослідження.
18. Групове тестування і соціометрія як технології дослідження проблем малих груп.
19. Визначення медико-психологічних змінних і методи їх аналізу (вибірковий, кореляційний, факторний, кластерний).
20. Процедура та основні характеристики психологічного експерименту.
21. Структура та логіка медико-психологічного дослідження.

22. Методи дослідження пізнавальних психічних процесів.
23. Методи вивчення емоційно-вольової сфери.
24. Методи діагностики психічних станів особистості.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

(питання з варіантами відповідей)

для підготовки до рубіжного (модульного) контролю знань і вмінь студентів спеціальності “Психологія” з дисципліни “Технології медико-психологічних досліджень”

Варіант № 1

1. Спостереження — це:

- а) систематичне, цілеспрямоване вивчення об'єкта;
- б) процес визначення подібності або відмінності предметів та явищ дійсності;
- в) визначення числового значення певної величини за допомогою одиниці виміру.

2. Основним завданням огляду літератури при написанні теоретичної частини дослідження є:

- а) ознайомлення з матеріалами за темою дослідження, їх класифікація, відбір найцікавіших досліджень, основних фундаментальних праць, найсуттєвіших результатів;
- б) добір методик, за якими здійснюється відповідне емпіричне дослідження;
- в) виявлення недостатньо досліджених напрямів, серед яких можна було б обрати тему дослідження;
- г) аналіз результатів емпіричного дослідження.

3. До методів діагностики інтелекту належать:

- 1) тест інтелектуальної лабільності;
- 2) доміно-тест (Д-48);
- 3) вивчення фонетичного слуху;
- 4) оцінка вербально-логічного мислення;
- 5) прогресивні матриці Равена;
- 6) вимірювання загальної рухової активності;
- 7) шкала особистісної тривожності;
- 8) тест Розенцвейга.
- 9) шкільний тест розумового розвитку;
- 10) тест структури інтелекту Амтхауера.

4. У медико-психологічному дослідженні можна визначити експериментальну групу як таку, що:

- а) має досліджуваний фактор;
- б) не має досліджуваного фактора.

Варіант № 2

1. Методи діагностики емоційного розвитку особи:

- 1) шкала самооцінки тривожності;
- 2) вивчення мотивів поведінки в ситуації вибору;
- 3) методика діагностики рівня соціальної фрустрованості;
- 4) вивчення вольових проявів;
- 5) опитувальник САН;
- 6) методика Б. Ф. Ельконіна;
- 7) методика “мотивація афіліації”;
- 8) шкала особистісної тривожності;
- 9) тест Розенцвейга;
- 10) методика “спрямованість особи”;
- 11) соціограма;
- 12) вивчення емоційного відношення до школи;
- 13) метод “незакінчені речення”.

2. Експеримент – це:

- а) сукупність методів чи операцій практичного або теоретичного освоєння дійсності, підпорядкованих вирішенню конкретного завдання;
- б) метод пізнання, який дає змогу поділяти предмети дослідження на складові;
- в) метод наукового пізнання, спрямований на визначення причинно-наслідкових залежностей у спеціально створених умовах, які контролюються дослідником.

3. Методи, що застосовуються на емпіричному рівні досліджень:

- 1) абстрагування;
- 2) аналіз та синтез;
- 3) спостереження;
- 4) порівняння;
- 5) експеримент;
- 6) вимірювання;
- 7) формалізація;
- 8) аксіоматичний метод.

4. За формою здійснення вирізняють такі основні види експерименту:

- а) лабораторний;
- б) одновимірний;
- в) багатовимірний;
- г) природний.

Варіант № 3

1. Методики діагностики психічних станів особи:

- 1) торонська алекситимічна шкала (ТА);
- 2) моторова проба Шварцландера;
- 3) тест гумористичних фраз;
- 4) тест Люшера;
- 5) культурно-незалежний тест Р. Кеттелла;
- 6) шкала нервово-психічної напруженості;
- 7) методика діагностики рівня емоційного вигорання В. В. Бойка;
- 8) тест Беннета;
- 9) прогресивні матриці Равена;
- 10) шкала астенічного стану (ШАС);
- 11) діагностика схильності до конфліктної поведінки;
- 12) методика диференціальної діагностики депресивних станів В. А. Жмурова;
- 13) методика Т. Елерса діагностики особистості на мотивацію до уникнення невдач;
- 14) методика діагностики рівня суб'єктивного відчуття самотності Д. Расела та М. Ферюссона.

2. За кількістю досліджуваних змінних розрізняють експерименти:

- а) одновимірний;
- б) лабораторний;
- в) природний;
- г) багатовимірний.

3. Головним завданням емпіричної частини дослідження є:

- а) добір методик, за якими здійснюється відповідне емпіричне дослідження;
- б) ознайомлення з матеріалами за темою дослідження, їх класифікація, відбір найцікавіших досліджень, фундаментальних праць, найсуттєвіших результатів;

в) здійснення відповідного емпіричного дослідження та аналіз отриманих результатів.

4. Контрольний експеримент здійснюється з метою:

- а) перевірки яких-небудь залежностей або динаміки змін у процесі активного впливу;
- б) розширення та доповнення відомих даних;
- в) формування основних напрямів подальшого дослідження.

Варіант № 4

1. До організаційних методів належать:

- 1) комплексний;
- 2) вимірювання;
- 3) порівняння;
- 4) лонгітюдний;
- 5) аналіз і синтез;
- 6) абстрагування;
- 7) індукція та дедукція;
- 8) порівняльний.

2. Об'єкт дослідження — це:

- а) процес або явище, що породжує проблемну ситуацію та обраний для вивчення;
- б) виявлення напрямів дослідження, які становлять найбільший інтерес, ще недостатньо досліджені й могли б стати темою дипломної роботи;
- в) процес визначення подібності або відмінностей предметів та явищ дійсності;
- г) частина матеріального світу, яка привернула увагу дослідника.

3. До методів діагностики когнітивного розвитку належать:

- 1) оцінка образного мислення;
- 2) шкільний тест розумового розвитку;
- 3) вивчення довільного та мимовільного запам'ятовування;
- 4) тест структури інтелекту Амтхауера;
- 5) прогресивні матриці Равена;
- 6) оцінка стійкості уваги.

4. Методи теоретичних досліджень:

- 1) системний підхід;
- 2) експеримент;
- 3) клінічна бесіда;
- 4) тестування;

- 5) формалізація;
- 6) ідеалізація;
- 7) спостереження;
- 8) вимірювання;
- 9) аксіоматичний;
- 10) історичний.

Варіант № 5

1. Предмет дослідження — це:

- a) те, що міститься в межах об'єкта;
- б) обґрунтування актуальності обраної теми;
- в) опис процесу дослідження;
- г) розглянутий у дипломній роботі бік об'єкта дослідження та його досліджувані якості і галузь використання.

2. Методи вивчення психологічного клімату в сім'ї:

- 1) рольові очікування і домагання у шлюбі;
- 2) тест шкільної тривожності;
- 3) методика “психічний стан особи”;
- 4) опитувальник “Аналіз сімейних взаємин” (АСВ);
- 5) оцінка переключення уваги;
- 6) діагностика логічного мислення;
- 7) рольові очікування і домагання у шлюбі (РОД) О. Волкової, Г. Трапезникової;
- 8) методика “Особистісна агресивність та конфліктність”;
- 9) шкала виявлення рівня депресії;
- 10) тест-опитувальник “Задоволеність шлюбом”.

3. Висновки наукового дослідження — це:

- a) те нове і суттєве, що становить наукові та практичні результати наукового дослідження;
- б) основна частина наукового дослідження, де висвітлюються методика і техніка дослідження з використанням логічних законів і правил;
- в) розв'язання поставлених завдань та здійснення мети дипломної роботи.

4. Методики психофізичного обстеження:

- 1) коректурна проба;
- 2) дослідження вольової регуляції;
- 3) додавання чисел з переключенням;
- 4) професійна мотивація;

- 5) переплутані лінії;
- 6) дослідження на сенсомоторні реакції та світлові подразники;
- 7) особистісний опитувальник Айзенка.

Ключ до тестів

Варіант № 1

1 – а; 2 – а, в; 3 – 1, 2, 5, 9, 10; 4 – а.

Варіант № 2

1 – 1, 3, 5, 8, 9, 12, 13; 2 – в; 3 – 3, 4, 5, 6; 4 – а, г.

Варіант № 3

1 – 1, 4, 6, 7, 10, 12, 14; 2 – а, г; 3 – а, в; 4 – а.

Варіант № 4

1 – 1, 4, 8; 2 – а, г; 3 – 1, 3, 6; 4 – 1, 5, 6, 9, 10.

Варіант № 5

1 – а, г; 2 – 1, 4, 7, 9; 3 – а, в; 4 – 1, 3, 5, 6.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ

Оцінки “відмінно” заслуговує відповідь студента, що свідчить про бездоганні знання теоретичного курсу в повному обсязі, розуміння напрямів і методів прикладного застосування соціологічних теорій, вміння обирати методи дослідження залежно від його проблематики, вміння розробляти інструментарій дослідження, чітке розуміння процедур кожного методу; при цьому також враховується активність студента на семінарських (практичних, лабораторних) заняттях, виконання передбаченого програмою обсягу самостійної роботи.

Оцінки “добре” заслуговує відповідь студента, який розкрив не всі питання, виявляючи при цьому знання теоретичного курсу в повному обсязі, розуміння напрямів і методів прикладного застосування соціологічних теорій, вміння обирати методи дослідження та розробляти інструментарій, здатність уявляти процедури кожного методу; при цьому також враховуються його активність на семінарських (практичних, лабораторних) заняттях, виконання передбаченого програмою обсягу самостійної роботи.

Оцінки “задовільно” заслуговує відповідь студента, який виявив знання теоретичного курсу в неповному обсязі, має уявлення щодо процедур дослідження і розробки інструментарію, але припустився неточностей, помилок, показав неповноту аргументації; при цьому також враховується його активність на семінарських (практичних,

лабораторних) заняттях, виконання передбаченого програмою обсягу самостійної роботи.

Оцінки “незадовільно” заслуговує відповідь студента, яка свідчить про незнання матеріалу в межах програми навчального курсу та нездатність розробляти інструментарій і застосовувати процедури дослідження; при цьому також враховується його активність на семінарських (практичних, лабораторних) заняттях, виконання передбаченого програмою обсягу самостійної роботи.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Баскаков А. Я., Туленков Н. В. Методология научного исследования. — К.: МАУП, 2002. — 216 с.
2. Блейхер В. М., Крук И. В. Патопсихологическая диагностика. — К.: Здоровье, 1986. — 280 с.
3. Бурачук Л. Ф., Морозов С. М. Словарь-справочник по психологической диагностике / Отв. ред. С. Б. Крымский. — К.: Наук. думка, 1989. — 200 с.
4. Киришева Н. В., Рябчикова Н. В. Психология личности: тесты, опросники, методики. — М.: Геликон, 1995. — 236 с.
5. Максименко С. Д., Косенко Е. Л. Експериментальна психологія (дидактичний тезаурус). — К.: МАУП, 2002. — 128 с.
6. Максименко С. Д. Теорія і практика психолого-педагогічного дослідження. — К.: КДІП, 1990. — 240 с.
7. Менделевич В. Д. Психиатрическая пропедевтика. — М.: Медицина, 1997.
8. Перре М., Бауманн У. Клиническая психология. — СПб.: Питер, 2003. — 1312 с.
9. Цветкова Л. С. Нейропсихология счета, письма и чтения: Нарушение и постановление. — М.; Воронеж, 2000. — 216 с.

Додаткова

10. Берестнева О. Г., Уразаев А. М., Муратова Е. А. Математические методы в психологии / Под ред. О. Г. Берестневой. — Томск: Изд-во Томск. ГПУ, 2001. — 304 с.
11. Блейхер В. М. Экспериментально-психологическое исследование психически больных. — Ташкент, 1971.

12. *Бурлачук Л. Ф.* Исследование личности в клинической психологии. — К., 1979.
13. *Дружинин Н. К.* Выборочное наблюдение и эксперимент: Общие логические принципы организации. — М., 1965.
14. *Кокрен У.* Методы выборочного исследования. — М., 1976.
15. *Морено Дж.* Социометрия. — М., 1958.
16. *Рубинштейн С. Я.* Экспериментальные методики патопсихологии. — М., 1972.
17. *Семиченко В. А.* Опыт системно-структурного моделирования сложных объектов в психолого-педагогических исследованиях / Проблеми сучасної педагогічної освіти: Зб. наук. ст. Сер.: Педагогіка і психологія. — К.: Пед. преса, 2003. — Вип. 5. — С. 253–266.
18. *Сидоренко Е. В.* Методы математической обработки в психологии. — СПб.: Речь, 2000. — 350 с.
19. *Собчик Л. Н.* Методы психологической диагностики: В 3 вып. — М., 1990.
20. *Чураков А. Н.* Компьютерный контент-анализ. — М., 1996.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Організація та форми самостійної роботи студентів.....	3
Зміст дисципліни	
“Технології медико-психологічних досліджень”	7
Методичні рекомендації до написання реферату.....	11
Теми рефератів.....	13
Питання для самостійного опрацювання.....	14
Завдання для самостійної роботи.....	17
Вказівки до виконання контрольної роботи.....	18
Теми контрольних робіт	19
Тестові завдання	20
Ключ до тестів	25
Критерії оцінювання знань студентів	25
Список літератури.....	26

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
Редактор *Т. Д. Станішевська*
Комп’ютерне верстання *А. А. Кучерук*

Зам. № ВКЦ-4021

Підп. до друку 23.03.09. Формат 60×84/16. Папір офсетний.
Друк ротатійний трафаретний. Ум. друк. арк. 1,63. Обл.-вид. арк. 1,46.

Наклад 50 пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)

03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП «Видавничий дім «Персонал»

03039 Київ-39, просп. Червонозоряний, 119, літ. XX

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб’єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008*